

Randers Kommune

Miljø- og Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

LIFE14 NAT/DK/000012
Basisovervågning
Aktion D1 delprojekt 5 og 6

LIFERaisedbogs
Raised bogs in Denmark
Tuemosen delområde 5 og 6

Udarbejdet af Randers Kommune, 2016

Ansvarsfraskrivelse

Indeværende rapport er udarbejdet som led i LIFE projektet LIFE14 NAT/DK/000012 som støttes økonomisk af EU Kommissionen. I henhold til artikel II.7.2 i General Conditions kan de holdninger og den viden, der kommer til udtryk i rapporten, under ingen omstændigheder blive betragtet som EU Kommissionens officielle holdning og EU Kommissionen er ikke ansvarlig for den videre brug af oplysningerne i rapporten.

Botanisk overvågning

Randers Kommune har, som en del af aftalen i forbindelse med det EU-støttede Lifeprojekt i sommeren 2016 udført en botanisk basisovervågning i Tuemo- sen (delprojekt 5 og 6). Basisovervågningen blev udført som en transekten der følger metoden som beskrevet af Risager (2011). Derudover blev der lavet fotodokumentation. Transekten er lagt på tværs af Tuemo- sen, fra den private del i øst (delområde 5) til den statslige del i vest (delområde 6), og er 942 m lang. Transekten er udlagt så den giver et repræsentativt billede af projektområderne.

Ved start 0, for hver 100 m samt ved slutpunkt blev der opsat et plasticrør påklippet mærkat med logo. For hvert rør blev UTM-angivelserne noteret. Ligele- des blev der som støtte noteret UTM-koordinater ved flere 50m-punkter, da meget af transekten forløb gennem uvejsomt terræn hvilket gør det vanskeligt at se mere end 50m af gangen. Usikkerheden på UTM-koordinaterne var omkring 4-6m.

Da linjen i delområde 6 del på forhånd var blevet ryddet for at kunne gennemføre øvelsen, følger transekten i dette område denne ryddede sti. Ligeledes blev transekten i delområde 5 parallelforskudt mod nord fra 200m for at kunne ramme den ryddede del af transekten. Transekten ses i figur 1.

For hver meter blev forekomsten af tørvemosser noteret opdelt i arter. Hvor der blev fundet tørvemosser, blev der angivet det omtrentlige cm arten dæk- ker. Tørvemosser er registeret hvis den forekom indenfor 5 cm fra målebåndets centrum. Ved fuldstændig tørvemos-dække blev der angivet værdien 100. I delområde 5 er der desuden noteret de dominerende plantearter for hver meter.

For hver 100 m blev der taget foto. Alle data er lagt ind i et regneark som sammen med fotos opbevares af Randers Kommune.

UTM-koordinater for transekt

m	0	50	100	150	200	200-2	250	300	350	400
UTM_E	549252	549295	549344	549393	549443	549442	549493	549541	549590	549642
UTM_N	6259812	6259814	6259811	6259813	6259810	6259843	6259845	6259849	6259851	6259857
m	500	600	650	700	750	800	850	900	942	
UTM_E	549740	549834	549779	549930	549981	550035	550070	550118	550157	
UTM_N	6259867	6259883	6259902	6259922	6259936	6259960	6259965	6259979	6259992	

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Figur 1. Transekt med angivne punkter. Delområde 5 går fra 0-532m og delområde 6 fra 538-942 m. Delområderne er adskilt af en vej.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Resultater af gennemgang af *Sphagnum* i transekt

Forekomsten af tørvemosser langs transekten i delområde 5 er illustreret ved figur 2. Som det ses af figur 2 blev der fundet følgende 4 arter af *Sphagnum* langs transekten; *S. fimbriatum*, *S. cuspidatum*, *S. squarrosum* og *S. palustre*, hvor *S. fimbriatum* var den hyppigst forekommende og *S. palustre* forekom kun en enkelt gang.

I delområde 6 blev der kun fundet en enkelt art (*S. squarrosum*) langs transekten ved 766 og 767m.

S. fimbriatum er en skovart der tåler udtørring og indikerer at mosen er for tør til egentlig tørvedannende arter. Arten er en pionerart der kan invadere de gamle tørvafalder.

S. cuspidatum er en højleart der naturligt forekommer på højmoser. Den vokser meget vådt, og er også en pionerart, der ofte indfinder sig efter afgravning af en højmose.

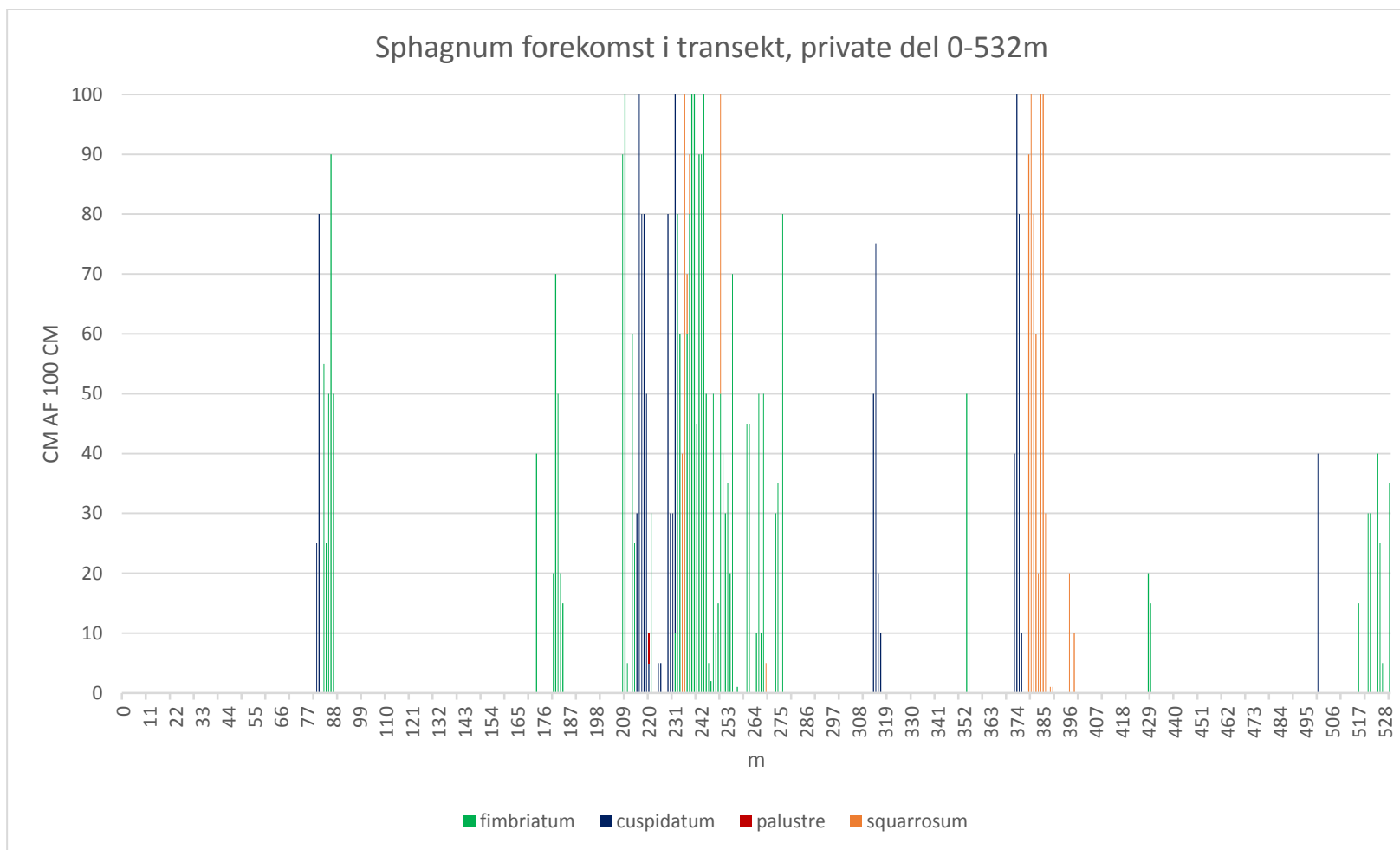
S. squarrosum og *S. palustre* er typiske skovarter der findes, hvor der er kontakt med mere basisk vand. *S. squarrosum* blev langs transekten registeret i de få grøfter og en enkelt tørvegrave hvor der er kontakt til mineraljorden. I delområde 6 blev den registeret bag ved rodvæltene, hvor der har dannet sig et mindre vandhul og en helt særligt mikrohabitat.

Alle de fire arter af tørvemos der er fundet langs transekten er ikke tørvedannende, men de kan danne grobund for de egentlige tørvedannende arter af tørvemos.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Figur 2.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Fotodokumentation - Foto for delområde 5 (0-537m).

Om startpunkt retning mod øst.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

100m retning mod vest. Åbne tørveflader og kolonisering med hedelyng og hvid næbfrø.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

200-1m retning mod vest. Et område med dominans af tagrør.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

200-2m panorama i retning mod øst (ved målebånd) og syd. Meget fugtigt område domineret af smalbladet kæruld og forekomst af *S. fimriatum* og *S. cuspidatum*.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

300m retning mod vest. I et område med birk.

300m retning mod øst

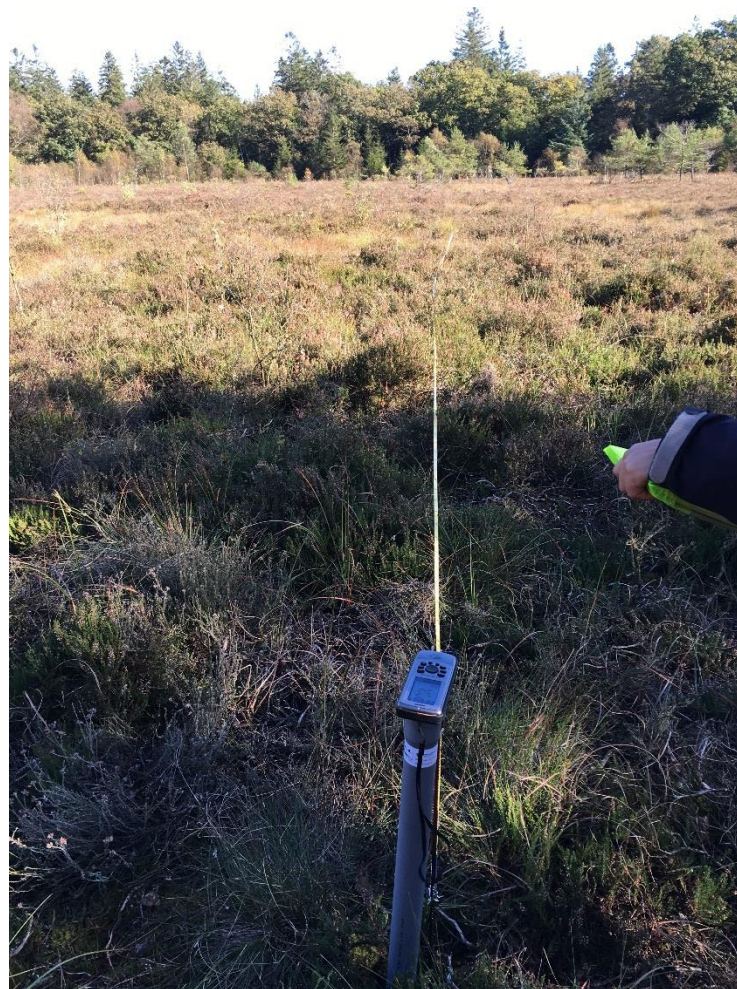
Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

400m retning mod vest, umiddelbart vest for en tørvgrav.

400m retning mod øst, udkig over den østligste flade.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

500m retning mod øst dominans af hedelyng og tue-kæruld.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Foto fra delområde 6 (538-942m). 600m retning vest

600m retning øst

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

700m retning øst. Mikado af væltede rødgraner.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

700m retning mod vest. Område med mange rodvæltede af rødgran.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

800m retning mod vest, et tørre stykke med eg, bøg og birk

800m retning mod øst

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

900m retning mod vest, i en pilemose.

900m retning mod øst.

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Slutmarkering ved 942m retning mod vest. Der ses grøften i forgrunden og mosen bagved.

Slutmarkering ved 942m ud mod engen mod øst

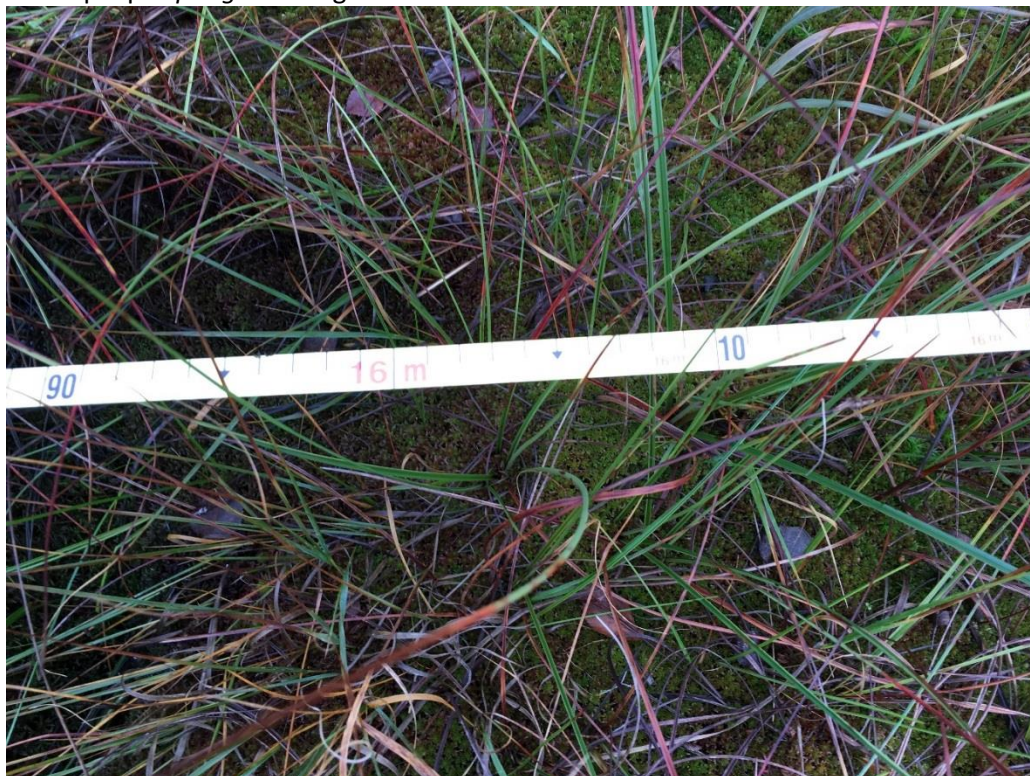

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

Eksempel på *Sphagnum* langs transekten

Sphagnum cuspidatum ved 216m.

Litteratur

Risager, M. 2011. Overvågning af de højmossearealer der indgår i LIFE højmosseprojektet i LIFE højmosseprojektet LIFE05 NAT/DK/000150. Naturstyrelsen

Raised bogs in Denmark
Basisovervågning D1, delområde 5 og 6

